

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

УДК 7(091)(4/9)

Ю. П. АНТИБУРА

здобувач

Мелітопольський державний педагогічний університет
ім. Богдана Хмельницького

ПЕДАГОГІКА ЖИТТЄТВОРЧОСТІ В ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ УКРАЇНИ: ОГЛЯД ВИБРАНИХ РОЗДУМІВ

У статті висвітлено процес становлення педагогіки життєтворчості, що відображено в матеріалах періодичних друкованих і спеціалізованих українських педагогічних видань. Актуалізовано потребу сьогодення щодо розповсюдження конкретних рекомендацій для будівництва школи нового типу – школи життєтворчості.

Ключові слова: життєтворчість, педагогіка життєтворчості, компетенції, компетентності.

У сучасному світі, сповненому різноманітною інформацією та безліччю способів її здобуття, роль учителя в школі кардинально змінюється. На перший план виходить роль учителя як координатора пізнавальної діяльності дитини. У новому Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти задекларовано необхідність забезпечення формування в учнів умінь представляти обґрунтовані та структуровані знання з предметів, власне розуміння життєвих процесів з використанням відповідного понятійного апарату та виважено розглядати суперечливі теми. Таке вміння формується протягом усіх років навчання в школі та в позаурочній діяльності. Створення такого освітнього середовища, яке б забезпечило високу ефективність цього процесу, є одним із основних завдань школи життєтворчості. Розвиваючи життєтворчі компетенції, учні набувають здатності інтерпретувати події, розуміти, чому деякі події різні автори визначають по-різному, прогнозувати власне майбутнє, бути успішним творцем свого життя.

Педагогіка життєтворчості, яка є методологічною основою школи життєтворчості, спрямована на проектування, планування, програмування та творче здійснення власного індивідуального життя дитини. Практика життєтворчості має глибокі історичні корені, адже шляхи досягнення успіхів у житті здавна шукали безліч мислителів і філософів. Так, ідеї педагогіки життєтворчості тісно переплітаються з ідеями видатного українського педагога-гуманіста Г. Сковороди. Відомий його вислів: “Навчитися найвеличнішому мистецтву життя – справа дуже важка”. Український педагог і публіцист В. Сухомлинський ще в першій половині ХХ ст. писав про необ-

хідність думати про те, що саме вчитель вкладає в душу дитини, оскільки світ вступає у вік “Людини”. Такий вислів розкриває основний змістовий аспект педагогіки життєтворчості – необхідність творчого підходу до організації навчального та виховного процесів у сучасній школі як таких, що зумовлюють розкриття життєтворчого потенціалу дитини та її становлення як проєктувальника свого життя.

Таким чином, завдяки ентузіастам-педагогам, ученим і практикам протягом десятиріччя цілком сформувався такий необхідний у сучасних і майбутніх умовах життя напрям в педагогіці – педагогіка життєтворчості.

Аналіз процесу становлення педагогіки життєтворчості в нашій країні дав змогу виділити три його основні етапи. Перший етап – до здобуття Україною незалежності та зміни педагогічної парадигми. Цей етап характеризується пошуком освітніх орієнтирів, формуванням нового наукового погляду на навчання та виховання дітей. Другий етап – 1990-ті рр. Саме в цей період починаються активні теоретичні пошуки та спроби обґрунтування концептуальних засад школи життєтворчості. У другій половині 1990-х рр. активно розробляли концепцію педагогіки та психології життєтворчості. У цей період виходять такі ґрунтовні наукові праці, як “Психологія і педагогіка життєтворчості”, “Мистецтво життєтворчості особистості”, “Життєві кризи особистості” (І. Єрмаков, Л. Сохань та ін.). Третій етап – 2000-ні рр. Це період активного впровадження в освітній процес сучасної української школи науково-практичних здобутків багатьох дослідників з проблеми педагогіки життєтворчості. Розгляд та аналіз періодичних видань зазначеної тематики дає можливість стверджувати, що особливу увагу педагогіці життєтворчості стали приділяти саме після проголошення Україною незалежності та відходу від парадигм радянської школи. Українська педагогіка відроджувалася на засадах гуманізму й демократії, і одним із напрямів розвитку нової української освіти є саме педагогіка життєтворчості. Концептуальні положення педагогіки життєтворчості в цей період розглядають такі вчені, як: К. Баханов, В. Доній, І. Єрмаков, Г. Ковганич, В. Ляшенко, Г. Несен, І. Погоріла, Л. Сохань, С. Шевцов, С. Шишов та ін. Статті цих та інших науковців і педагогів-практиків публікують у численних періодичних друкованих виданнях для вчителів і викладачів українських шкіл, гімназій та спеціалізованих навчально-виховних закладів. Така форма наукової комунікації є однією з найбільш прийнятних та оперативних в умовах сучасного інформаційного суспільства. Саме у зв’язку з цим процес осягнення ідей педагогіки життєтворчості актуалізує необхідність визначення тих аспектів обраної проблеми, які знайшли належне відображення в спеціальній та періодичній педагогічній літературі, та тих, які не отримали належного вирішення й потребують подальшої розробки.

Мета статті – розкрити зміст, стан і проблеми педагогіки життєтворчості на основі аналізу публікацій у періодичних друкованих та спеціалізованих українських педагогічних виданнях.

Найбільш відомими з них є журнали “Виховна робота в школі”, “Освіта і управління”, “Директор школи, ліцею, гімназії”, “Завуч”, “Виховна робота в школі”, “Школа”, “Управління школою”, “Педагогіка та психологія” та ціла низка предметних видань. Статті, що є предметом нашого аналізу, мають широку тематику – від теоретичних аспектів проблеми до конкретних рекомендацій щодо впровадження педагогіки життєтворчості в школах і досвіду таких шкіл. Розглянемо статті, які, на нашу думку, мають базове значення для розуміння розвитку педагогічної науки й педагогічної практики життєтворчості та дають уявлення про покроковий стан опрацьованості та впровадженості проблематики на сучасному етапі.

В журналі “Освіта і управління” опубліковано досвід роботи Миколаївської ЗОШ № 57. Автор статті, директор цієї школи Т. Блакитна, наголошує на тому, що важливою умовою життєдіяльності колективу стає визначення його тону, творчого та морального “самопочуття”. Адже школа життєтворчості – це соціально-педагогічна система, в якій створюються умови для розвитку й саморозвитку особистості. Основним структурним елементом школи є колектив, елементами якого є конкретний учень і конкретний учитель. У таких умовах завдання директора, на думку автора, полягає в створенні умов для розвитку й саморозвитку саме в учнівсько-педагогічному колективі. Т. Блакитна виділяє основні принципи управління школою життєтворчості: науковість, системність, цілепокладання, демократизація шкільного життя, гуманізація стосунків [2, с. 168].

В 2006 р. журнал “Виховна робота в школі” опублікував низку статей на зазначену тематику. В № 9 вийшла стаття В. Антонюка “Педагогіка життєтворчості особистості”, в якій автор розглядає головні завдання педагогіки життєтворчості особистості: навчити учнів мислити та забезпечити моральні стосунки в шкільному колективі. Складовими такої педагогіки є гуманістична етика та толерантність [1, с. 22]. В № 5 надрукована стаття І. Єрмакова “Життєтворчі виміри виховного процесу”. Дослідник наводить принципи взаємодії між учителями та учнями в процесі становлення гуманістичних виховних систем шкіл. Такі принципи педагогіки життєтворчості спонукають учителів на вдумливе осмислення особистісної глибини й самобутності дитини, надання їй простору для життєтворчості, самовизначення, вироблення потреби в саморозвитку. Загалом, подібні принципи утверджують гуманістичну педагогіку духовного взаємовпливу поколінь, пробуджуючи в кожному вчителеві відповідального суб’єкта процесу розвитку дитини [7, с. 14].

Періодичне друковане видання “Рідна школа” в № 12 за 2006 р. розмістило статтю О. Федоренка “Завдання сучасної школи у контексті педагогіки життєтворчості”. В цій статті наведено визначальні складові роботи навчальних закладів нового типу: переорієнтація на особистісно орієнтоване навчання та виховання, на розвиток творчої особистості, на пошук і впровадження інноваційних педагогічних технологій навчання відповідно до сучасних потреб особистості та суспільства. О. Федоренко наголошує на тому,

що педагогіка життєтворчості спрямована на розширення можливостей особистості в компетентному виборі свого життя, створення власного проектно-життєвого простору за допомогою методу проектів, оскільки саме метод проектів зорієнтований на самостійну діяльність учнів [14, с. 46].

Статтю І. Олейничук “Технологія життєтворчості – інноваційна основа шкільного життя” розміщено в журналі “Школа (Шкільний світ)” у № 7 за 2008 р. Автор дає визначення поняттю “технологія життєтворчості”. На його думку, це психологічна концепція принципів і моделей творчої побудови особистістю свого індивідуального життя, яку становить сукупність знань, методів і способів творчої побудови та реалізації своїх життєвих планів і життєвої програми. Цікавим є і визначення поняття “життєтворчість” як духовно-практичної діяльності особистості, що спрямована на проектування, планування, програмування та творче здійснення свого індивідуального життя. Педагог стверджує, що особистість у цьому процесі виступає як розвинута індивідуальність, суб’єкт свого індивідуального життя, а об’єктом творчих діянь особистості є її власне життя. Отже, оволодіння мистецтвом життєтворчості – це досягнення теорії життєбудови [11, с. 5].

Журнал “Директор школи, ліцею, гімназії” в 2005–2007 рр. опублікував цілу серію статей із педагогіки життєтворчості. На основі всебічного аналізу розкриємо зміст деяких із них. У № 4 за 2005 р. надруковано статтю В. Калошина “Позитивне мислення – важливий фактор забезпечення життєтворчості особистості”. В статті автор зазначає, що позитивне мислення – один із можливих інструментів, який може допомогти людині стати більш оптимістичною, творчою, активною, реалізувати себе, творити своє життя та життя своєї держави [9, с. 48].

В тому ж номері читаємо статтю О. Гусевої “Проект як чинник творення життєтворчості”, де висвітлено експериментальні кроки однієї з гімназій м. Дніпро з утілення проектної технології та її вплив на розвиток життєвих компетенцій учнів і педагогів, а також кроки в розробці моделі школи життєтворчості в умовах гімназії великого міста. Виховна й навчальна робота в гімназії здійснюється як єдиний проект під гаслом: “Виховання розгортається як найширша в світі проблема – проблема життя як творчості”. За проектною технологією побудовано й роботу учнівського самоврядування [4, с. 70].

В № 5 за 2005 р. розміщено статтю Л. Вознюк “Педагогіка життєтворчості в експериментальних навчальних закладах Дніпропетровщини”, в якій також пропонується досвід гімназій Дніпропетровщини. Автор описує провідну ідею концепції життєтворчості, що, на її думку, і ми з цим згодні, полягає у вихованні самодостатньої життєво грамотної особистості, яка здатна реалізувати свої потенційні можливості за будь-яких умов і забезпечити продуктивність як власної життєдіяльності, так і середовища, в якому вона життєдіє. Згідно з такою концепцією, змінюються і завдання школи, що полягають у забезпеченні особистості учня не тільки сукупніс-

тю певних знань, що в інформаційному суспільстві не є основним критерієм життєвої компетентності людини, а вмінням пізнавати себе, навколишній світ; умінням змінювати себе не тільки відповідно до обставин, а постійно рухаючись уперед, тобто еволюціонувати духовно та фізично через власне самовдосконалення. Таке спрямування на життєвий успіх особистості дає змогу школі реалізувати основні стратегії української освіти на сучасному етапі її розвитку й забезпечити європейський рівень якості знань [3, с. 48]. Л. Вознюк виділяє і провідні принципи педагогіки життєтворчості: створення в освітньому процесі ситуації життєвого успіху в усіх сферах шкільної життєдіяльності; намагання відкрити учням позитивні перспективи їх життєвого шляху; виявлення та розвиток у кожній дитині її індивідуальних здібностей і обдарувань; використання складних ситуацій, проблем для розвитку життєвої компетентності учнів з орієнтацією на духовні цінності; підтримка ініціативи школярів щодо подолання складних життєвих ситуацій (на уроці, у школі, поза школою); посилення мотивації до самоосвіти та самовдосконалення особистості учня; орієнтація на свободу вибору сфери діяльності учня як у навчальному закладі, так і поза його межами; розширення життєвого простору дітей через самоактуалізацію особистості учня в різних сферах шкільної життєдіяльності [3, с. 51]. Таким чином, автор робить висновок, що розвиток особистості у школі життєтворчості – це складний і багатогранний процес, який не обмежується набуттям школярами тільки базових здатностей. На перший план у таких школах виходять глибоке осмислення особистістю учня свого “Я” в процесі пізнання світу, знаходження свого місця в соціумі, отримання реального життєвого досвіду самореалізації та проектування власної життєдіяльності вже у шкільному віці [3, с. 56–57].

В 2007 р. журнал “Директор школи, ліцею, гімназії” опублікував дві статті, що становлять інтерес для нашого дослідження. В № 1–2 вийшла стаття Н. Друзенко “Становлення та самореалізація особистості в школі життєтворчості”. В статті зазначено, що зростаюча особистість повинна відчувати свою значущість у світі, мати можливість реалізувати свої життєві плани, а реалізувати себе може лише активна дитина [6, с. 106]. Формування позитивного ставлення до життя пов’язано, на погляд автора, з особливостями особистісного ставлення до набутих знань, до тих прийомів, які застосовують для проведення їх у відповідні поведінкові акти [6, с. 108]. На думку Н. Друзенко, реалії сьогодення потребують від особистості навичок швидкої адаптації до різноманітних життєвих явищ, соціального середовища, умінь приймати самостійні, відповідальні рішення та долати життєві перепони, активізувати особистісний потенціал самореалізації та самоствердження в різноманітних сферах людської життєдіяльності [6, с. 112]. Базовим компонентом культури особистості є її самовизначення – процес і результат свідомого вибору особистістю власної позиції, цілей і засобів поведінки в конкретних обставинах життя. Отже, вся робота школи має бути спрямована на очікування позитивних результатів: самостійності

дитини, розкріпачення її поведінки, відкритості стосунків; розвитку творчих здібностей; конструктивної життєвої позиції; важлива тут і особистість учителя-професіонала, що прагне втілити в життя ідеї гуманізму, добра, співтворчості [6, с. 113].

В № 5 за 2007 р. опубліковано статтю Л. Листопадової “Педагогіка життєтворчості як шлях до вирішення проблем соціальної адаптації й розвитку дітей, підлітків і молоді в сучасних умовах”. Автор, директор Кіровоградського обласного центру дитячої та юнацької творчості, описуючи власний досвід роботи на засадах педагогіки життєтворчості, основне завдання своєї роботи вбачає в такому: формування у вихованців практичних навичок і вмінь, особистої турботи про своє здоров’я, про навколишнє середовище (природу, оточуючих людей), розвиток конкретних інтелектуальних, вольових, емоційних, фізичних здібностей та якостей вихованців; формування сприятливих для розвитку вихованців відносин у колективі [10, с. 79–78]. В умовах швидких змін у всіх сферах життя для нормальної життєдіяльності дитини потрібні нові соціальні враження й переживання, нові можливості самовираження, сприятливий для гармонійного розвитку психологічний клімат [10, с. 82].

Але найбільш актуальною у свій час для тих, хто сприйняв ідею школи життєтворчості, виявилася стаття, що була розміщена в № 5 за 2009 р. – “Компетентнісний потенціал педагогіки життєтворчості” І. Єрмакова. Автор говорить про те, що, проектуючи творчо своє життя, розробляючи й здійснюючи індивідуальний життєвий сценарій, особистість оволодіває не лише необхідними знаннями, а й компетентністю, зрештою, найвищим мистецтвом – мистецтвом жити. І. Єрмаков зазначає, що педагогіка наразі знаходиться перед вибором: або вона й далі розвиватиметься в руслі традиційної парадигми та підходів до дитини як об’єкта освітніх впливів, недооцінки духовного становлення й розвитку особистості, або педагогіка наповниться новим життєтворчим, культуротворчим змістом навчання та виховання, тим самим засвідчивши, що основне для неї – дитина, з її проблемами, потребами та динамічним внутрішнім духовним світом. Завдання, які постають перед освітніми закладами у сфері їх відповідальності перед кожним вихованцем, фокусуються навколо проблем розвитку життєвої компетентності молоді людини. А це вимагає докорінного переосмислення фундаментальних засад сучасної української школи, посилення її компетентнісної спрямованості, суть якої полягає в переорієнтації від загальноосвітньої спрямованості до освоєння способів швидкої й адекватної інтеграції в сучасне суспільство [8, с. 22]. І. Єрмаков дає цікаве визначення поняття “Нова школа” – педагогіка життєтворчості, що спрямована на плекання дитини як суб’єкта життя та допомогу їй у визначенні життєвої стратегії, у пошуках смислу життя, у пізнанні життя як результату життєздійснення. За твердженням автора, в основі педагогіки життєтворчості лежить розвиток і саморозвиток особистості, здатної до самотворення, тобто до свідомої, цілеспрямованої діяльності щодо життєвих цілей,

визначення життєвих планів і способів самореалізації, формування своїх життєвих принципів і пріоритетів. Таким чином, завдання сучасної школи – навчати мистецтву життя, виховувати самостійну особистість, яка вміє приймати рішення й нести за них відповідальність, володіє логічним мисленням, компетентно веде дискусію, аргументує та враховує аргументи опонента. Йдеться про створення нової української школи, яка б формувала компетентну особистість, створювала умови для її повноцінного фізичного, інтелектуального, духовного розвитку, для примноження культури й духовності в усьому розмаїтті українських і зарубіжних надбань [8, с. 23].

Цікавий напрям у межах концепції життєтворчості описує К. Приходченко в статті “Характеристика сучасних концепцій формування творчого середовища”. Автор пропонує концепцію школи-родини. Вона спирається на теоретичні засади освітніх технологій родинного виховання. Метою такої школи є формування цілісної, національно усвідомленої державотворчої особистості учня й учителя шляхом створення родинно-зорієнтованої життєдіяльності як першооснови формування гуманістичних, демократичних цінностей української нації. Основним завданням школи життєвої самостворчості, тобто школи-родини, автор називає необхідність навчити дітей безконфліктно взаємодіяти в будь-якому колективі [12, с. 20].

В статті С. Сушко “Школа життєтворчості”, що була надрукована в журналі “Директор школи” за лютий 2009 р. (№ 5), стверджено, що завданням сучасної гімназії є виявлення розумових здібностей дитини, посилення уваги до її інтелектуальної підготовки та формування життєвої компетентності. Педагоги мають рано виявити рівень розумових здібностей дитини через здійснення посиленої інтелектуальної підготовки. В гімназії, якою керує автор, для досягнення цієї мети було розширено варіативну частину навчального плану, введено спеціальні курси. Система виховної роботи досить оригінальна, в її основі лежить інститут кураторства. У позачасний час гімназисти мають можливість розвивати свої творчі здібності на різноманітних факультативах, індивідуальних заняттях [13, с. 27].

Теоретично обґрунтувала власну практичну діяльність Л. Доні – директор НВК “Балтська ЗСШ І–ІІІ ст. № 2 – гімназія”. В статті “Життєва компетентність та життєтворчі компетенції особистості” (№ 34 журналу “Завуч” за грудень 2009 р.) дослідниця визначає дев’ять складових життєвої компетенції учнів НВК: життєтворчі компетенції, які полягають у здатності самостійно, свідомо й творчо визначати, проектувати та здійснювати особисте життя; компетенції життєздатності; компетенції навчатися впродовж життя; соціальні компетенції; комунікативні компетенції; інформаційні компетенції; політико-правові компетенції; трудові (професійні) компетенції; компетенції здорового способу життя. Автор статті визначає форми та методи розвитку життєвих компетенцій учнів [5, с. 22].

Глибинна філософія життєтворчості знайшла відображення в статті К. Черемних “Особистісне ототожнення як механізм самоздійснення й життєтворчості”. В ній особистісне ототожнення розглянуто як безперерв-

ний, спрямований у майбутнє процес конструювання й реконструювання особистістю життєвого наративу та побудову й підтримку людиною меж власної особистості й меж свого життєвого світу. Життя людини постає як злиття й безперервність самоздійснення й життєтворення, а особистість постає в єдності з її життєвим світом [15, с. 85].

Отже, огляд змісту обраних нами статей дає змогу говорити про достатнє на цьому етапі теоретичне обґрунтування необхідності практичного впровадження принципів педагогіки життєтворчості в освітній процес. Хоча час вносить свої корективи, і ми не можемо вже з повною впевненістю говорити про пріоритетність виховання безконфліктної особистості, а радше про необхідність навчати учнів виходити з неминучих життєвих конфліктів із найменшими втратами для себе. Сучасний учень має бути терпимим до чужих думок, але й уміти відстоювати власну позицію. І навіть таке вміння важко формувати в умовах неоднорідності учнівського колективу в конкретному навчальному закладі. Потрібно брати до уваги різні психофізичні можливості дітей, що навчаються в одному класі, та будувати навчальний процес із урахуванням специфіки кожного конкретного учня. Тож на вирішення саме цих проблем, на нашу думку, має бути спрямована пошукова діяльність педагогів нової школи життєтворчості.

Педагогіка життєтворчості знайшла відображення не тільки в періодичних виданнях. Цій проблематиці присвячено багато спеціалізованих науково-методичних видань. Вагомий внесок у розповсюдження ідей педагогіки життєтворчості зробила Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія. Статті педагогів цього навчального закладу було опубліковано в таких науково-методичних виданнях: “Мистецтво життєтворчості особистості: теорія і технологія життєтворчості”, “Школа життєтворчості особистості”, “Реабілітаційна педагогіка на рубежі ХХІ століття”, “Педагогічні науки та освіта: збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти” тощо. В останній збірці серед інших розміщено статтю керівника академії В. Нечипоренко “Формування життєвих компетенцій в учнів з обмеженими можливостями здоров’я в умовах системного розвитку навчально-реабілітаційного центру”, статтю О. Позднякової “Організація виховної роботи за технологією проєктивного життєздійснення”. Ці та інші статті висвітлюють актуальні питання формування життєвої компетенції та пройшли апробацію на міжрегіональних, всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях.

На базі Хортицької академії випущено низку науково-методичних збірок, посібників, порадників і методичних рекомендацій. Зокрема, “Життєва компетентність особистості: від теорії до практики”, “Життєтворчість особистості: концепція, досвід, проблеми”, “Проєктний підхід до компетентнісно спрямованої освіти”, “Життєве проєктування: психолого-педагогічний аспект”, “Життєтворчі компетенції у системі компетентнісно спрямованої освіти”, “Теорія і практика життєвого проєктування саморозвитку особистості”. Останні три посібники авторства І. Єрмакова, В. Нечипо-

ренко, Д. Пузікова. В зазначеному навчальному закладі експериментально перевіряють та активно впроваджують у навчально-виховну діяльність цільові програми розвитку життєвої компетентності вихованців і поширюють практику створення шкіл життєтворчості в різних регіонах України. Таким чином, можемо говорити про новий і вагомий етап у дослідженні та впровадженні досвіду педагогіки життєтворчості на базі Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії.

Висновки. Можемо говорити про три основні етапи становлення педагогіки життєтворчості в нашій країні. Перший етап – до здобуття Україною незалежності та зміни педагогічної парадигми. Цей етап характеризується пошуком освітніх орієнтирів, формуванням нового наукового погляду на навчання та виховання дітей. Другий етап – 1990-ті рр. Саме в цей період починається активне теоретичне обґрунтування школи життєтворчості. В другій половині 1990-х рр. виходять такі наукові праці, як “Психологія і педагогіка життєтворчості”, “Мистецтво життєтворчості особистості”, “Життєві кризи особистості” тощо І. Єрмакова, Л. Сохань та ін. Третій етап – 2000-ні рр. Це період активного впровадження педагогіки життєтворчості в роботу сучасної української школи.

Про актуалізацію аналізу цієї проблематики можемо говорити саме з часу здобуття Україною незалежності. У новій державній системі освіти було проголошено принципи гуманізму та демократії. Одним із найбільш оперативних методів розповсюдження досвіду впровадження педагогіки життєтворчості є періодичні та спеціалізовані видання. Основною проблематикою статей таких видань є теоретичні засади й упровадження технологій життєтворчості та життєрозуміння.

Нагальною потребою на сьогодні є розповсюдження конкретних рекомендацій щодо побудови школи нового типу – школи життєтворчості, організації її діяльності на всіх етапах функціонування навчального закладу. Зважаючи на попередній досвід, ми впевнені, що такі рекомендації будуть і надалі публікувати в періодичних та спеціалізованих друкованих виданнях для педагогів України, поширюючи принципи педагогіки життєтворчості. Теорії та досвіду з означеної проблематики вже достатньо для підготовки відповідного довідкового апарату – коментарів, іменного покажчика дослідників тощо. Це перспективне завдання для наших наукових розвідок на найближче майбутнє.

Список використаної літератури

1. Антонюк В. Педагогіка життєтворчості особистості. *Виховна робота в школі*. 2006. № 9 (22). С. 22–24.
2. Блакитна Т. Управління Миколаївською ЗОШ № 57 – школою життєтворчості. *Освіта і управління*. 2004. № 1. С. 165–168.
3. Вознюк Л. Педагогіка життєтворчості в експериментальних навчальних закладах Дніпропетровщини. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2005. № 5–6. С. 48–57.
4. Гусева О. Проект як чинник творення життєтворчості. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2005. № 5–6. С. 69–70.

5. Доні Л Життєва компетентність та життєтворчі компетенції особистості. *Завуч (Шкільний світ)*. 2009. № 34 (400). С. 22–26.
6. Друзенко Н. Становлення та самореалізація особистості в школі життєтворчості. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2007. № 1–2. С. 106–113.
7. Єрмаков І. Життєтворчі виміри виховання простору. *Виховна робота в школі*. 2006. № 5 (18). С. 7–14.
8. Єрмаков І. Компетентнісний потенціал педагогіки життєтворчості. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2009. № 6. С. 22–25.
9. Калошин В. Позитивне мислення – важливий фактор забезпечення життєтворчості особистості. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2005. № 4. С. 44–48.
10. Листопадова Л. Педагогіка життєтворчості як шлях до вирішення проблем соціальної адаптації й розвитку дітей, підлітків і молоді в сучасних умовах. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2007. № 5. С. 78–84.
11. Олейничук І. Технологія життєтворчості – інноваційна основа шкільного життя. *Школа (Шкільний світ)*. 2008. № 7 (31). С. 5–11.
12. Приходченко К. Характеристика сучасних концепцій формування творчого середовища. *Директор школи (Шкільний світ)*. 2008. № 15 (495). С. 20–24.
13. Сушко С. Школа життєтворчості. *Директор школи (Шкільний світ)*. 2009. № 5 (533). С. 27–29.
14. Федоренко О. Завдання сучасної школи у контексті педагогіки життєтворчості. *Рідна школа*. 2006. № 12. С. 46–47.
15. Черемних К. Особистісне ототожнення як механізм самоздійснення й життєтворчості. *Педагогіка і психологія*. 2009. № 2. С. 80–86.

Стаття надійшла до редакції 08.09.2017.

Антибура Ю. П. Педагогіка життєтворчості в періодических виданнях України: огляд обраних роздумів

В статті розглянуто процес становлення педагогіки життєтворчості, основні ідеї якої відображені в матеріалах періодических і спеціалізованих українських педагогічних видань. Актуалізована потреба розповсюдження конкретних рекомендацій для побудови школи нового типу – школи життєтворчості.

Ключеві слова: життєтворчість, педагогіка життєтворчості, компетенції, компетентності.

Antybura Y. Life-Creation Pedagogy in the Pedagogy Periodical of Ukraine: Review of Selected Reflections

This paper deals with the formation process of the life-creation pedagogy, which main ideas are reflected in the materials of specialized periodicals of Ukrainian pedagogy publications.

The new concept of secondary education professes the necessity in teaching students to interpret the events of the past, questioning attitude toward present-days, predict own future life and to be the successful author of own life. Life-creative pedagogy is oriented on projection, planning, programming and creative realization of own individual life of the child. One of the aspects of the system of practical-oriented life-creativity of the pupils is the acquirement of social competence by the pupils. The social practice is the technology of social activity of the pupils. This activity gives an opportunity to acquire social and life experience. Effectiveness of this process is the basis for life-creative school. Modern world throws new challenges to a person.

The analysis of the formation process of the life-creation pedagogy in our country, which made it possible to highlight its three main stages, is realized. It is noted that the special attention has been paid to the life-creation pedagogy just after the proclamation of the Ukraine's independence and the leaving the Soviet schools' paradigms, in time when the

---

Ukrainian pedagogy was revived on humanism and democracy principles. It is determined the most famous professional educational periodicals of modern Ukraine, including the magazines “Educational work in schools”, “Education and Management”, “Head of the school, lyceum, gymnasium” “Director of studies”, “Educational work at school”, “School” “School Management”, “Pedagogy and Psychology” and a number of subjects issues. It is updated the need to spreading of specific recommendations for the construction of a new type of school – the school of life-creation, the organization of its activity in all phases of operation of the institution that will continue to be published in periodicals and specialized publications for teachers of Ukraine, spreading the principles of life-creation pedagogy. The perspective task for further scientific investigations in the near future is projected.

Key words: *life-creation, life-creativity pedagogy, competence, capacity.*